

4.3 Activiteiten in 2021

Arbozorg en veiligheidscultuur

De Inspectie zet in 2021 opnieuw in op naleving van de arbokernverplichtingen. Via voorlichting en actieve inspecties wijst de Inspectie werkgevers in specifieke subsectoren op het belang van een goede invulling van de RI&E, het plan van aanpak en het basiscontract als basis voor veilig en gezond werk. Daarnaast besteedt de Inspectie bij de actieve inspecties in alle programma's aandacht aan de aanwezigheid van genoemde arbokernverplichtingen en toetst waar mogelijk ook de inhoudelijke kwaliteit daarvan. In 2021 wordt een in 2020 ontwikkeld instrument gevalideerd dat een indicatie moet verschaffen van de gezond- en veiligheidscultuur van kleine en middelgrote organisaties. Ook onderzoekt de Inspectie of dat instrument bij ongevalsonderzoek kan worden toegepast. De indicatie die het instrument geeft van de gezond- en veiligheidscultuur in een bedrijf kan mede de keuze van de interventie bepalen (in aanvulling op de huidige criteria van de gedifferentieerde aanpak). In de vlees- en visverwerking voert de Inspectie systeemininspecties uit. Het arbobeleid, arbozorg-systeem en de bijbehorende beleidscyclus ('plan-do-check-act') van het bedrijf worden onder de loep genomen wanneer er in de afgelopen jaren meerdere ongevallen plaatsvonden. Tot slot schaalde de Inspectie in 2021 de pilot die zich richt op het schriftelijk opvragen van RI&E's, flink op.

Coronavirus

Voor de beheersing van het maatschappelijke risico van het coronavirus hebben onder meer de sociale partners diverse instrumenten ontwikkeld, om zo handvatten te geven voor juist gedrag en een juiste aanpak. Deze instrumenten hebben

niet altijd een wettelijke basis. Een voorbeeld hiervan zijn de coronaprotocollen. De Inspectie zette zich in om tot een juridisch houdbare aanpak te komen. Dat deed ze onder meer door haar werkwijze zodanig aan te passen dat de op coronaproblematiek gerichte arbocatalogi versneld kunnen worden getoetst. Ook zette ze zich in om concretere normen (met daarbij komende bevoegdheden) in de tijdelijke wetgeving te laten opnemen. Vanwege de grote impact van het coronavirus op de samenleving en daarmee ook de werkvloer besteedt de Inspectie bijzondere aandacht aan dit risico. De focus ligt daarbij op de inventarisatie van dit risico in de RI&E en de beheersmaatregelen daarvoor in het plan van aanpak. In sectoren en beroepen waar het moeilijk is om anderhalve meter afstand te houden, worden innovatieve oplossingen gezocht. De focus ligt in 2021 op een actieve aanpak van het coronarisico in meerdere sectoren waar zich bijzondere uitdagingen in de bedrijfsvoering voordoen. Ook leidt de coronacrisis tot nieuwe vormen van samenwerken met onder meer veiligheidsregio's, NVWA en andere crisispartners. In bepaalde zorgberoepen lopen werkenden vanwege de aard van hun werkzaamheden een verhoogde kans om aan corona te worden blootgesteld, bijvoorbeeld omdat zij zorgen voor besmette patiënten. De Inspectie richt zich daar in het bijzonder op de naleving van de aanvullende regels voor een adequate bescherming van deze werkenden. De Inspectie gaat samen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) met het programma 'Goed werkgeverschap in de zorg' verder.

Ook onderzoekt de Inspectie in 2021 in hoeverre andere biologische agentia dan corona een risico kunnen zijn voor

een gezonde en veilige werkplek voor werknemers. Daarmee versterkt de Inspectie haar kennispositie. Indien de onderzoeksbevindingen daartoe aanleiding geven zet de Inspectie gerichte interventies in.

Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

In het kader van de ingezette levensloopbenadering staat 2021 in het teken van mantelzorgers in de leeftijdsgroep 45+. Deze doelgroep kan onder meer te maken krijgen met combinatiedruk werk-privé (mede door (mantel)zorgtaken) en (leeftijds)discriminatie. De Inspectie richt zich daarnaast op de verantwoordelijkheid van werkgevers voor PSA en het arbobroof gebruik van ICT-middelen in de thuissituatie, dat door de coronacrisis een enorme vlucht heeft genomen. De Inspectie zal bij een groot aantal nog te selecteren bedrijven de RI&E en het plan van aanpak opvragen en die beoordelen op de beschreven PSA-risico's van thuiswerk en de omgang met coronamaatregelen op de werkplek.

Arbeidsmarktdiscriminatie

De inzet op arbeidsmarktdiscriminatie krijgt onder meer vorm door de doorontwikkeling van een algoritme waarmee online vacatures 'real time' kunnen worden gescand op discriminatie op leeftijd, sekse, en afkomst. Een ander traject is het stimuleren van zelfregulering van online en social media platforms die een rol spelen in de werving en selectie. Ook bekijkt de Inspectie of verder onderzoek met 'mystery-elementen' kan bijdragen aan het in kaart brengen van arbeidsmarktdiscriminatie. De Inspectie streeft waar nodig gedragsverandering na via handhaving, waar mogelijk via het voeren van 'het goede gesprek' en het geven van adviezen. Dit gebeurt ook samen met relevante branche- en werkgeversorganisaties en stakeholders. De afgelopen jaren

hebben laten zien dat de nalevingsbereidheid na een initiële inspectie hoog is. Daarom kan een focus op voorlichting en bewustwording effectief zijn. Bij werkgevers wordt ook gekeken naar de procedures voor interne werving en selectie en (de gelijke kansen bij) doorstroming binnen de organisatie.

Gevaarlijke stoffen

Meer dan 100.000 bedrijven in Nederland werken met gevaarlijke stoffen. De bijbehorende gevaren lopen uiteen van acute gevaren (verstikking, brand, vergiftiging, bedwelmeling en explosie), tot gevaren die de gezondheid op lange termijn aantasten (kanker, longaandoeningen zoals COPD, huidziekten).

Ook in 2021 neemt de Inspectie deel aan minstens 90% van de geplande gezamenlijke inspecties in Brzo-verband.³² Dit is een van de doelstellingen van de ICF. Daarnaast leidt de uitbreiding in het kader van ICF tot grotere capaciteit om Brzo-zaken strafrechtelijk op te pakken. Bedrijven worden tot Brzo-bedrijven bestempeld als er grotere procesveiligheidsrisico's spelen, maar bij deze bedrijven worden ook veel CMRS³³-

stoffen gebruikt. Daarom heeft eind 2021 50% van de Brzo-bedrijven een initiële inspectie (stap 1 en 2 van het vierstapenmodel voor inspecties op blootstelling aan gevaarlijke stoffen) op CMRS-stoffen gehad en 25% een inspectie op de vervolgstappen (stap 3 en 4). De Onderzoeksraad voor Veiligheid vraagt³⁴ aandacht voor verouderende procesveiligheidsapparatuur ('ageing'). Het samenwerkingsverband BRZO+ start een onderzoek naar ageing en zet interventies in om dit onderwerp op de agenda's te houden bij Brzo-bedrijven en betrokken brancheverenigingen.

Door de lopende actualisatie van de ARIE³⁵-regelgeving komt een groep bedrijven met procesveiligheidsrisico's in beeld die qua risico's voor de werknemersveiligheid in de buurt kunnen komen van Brzo-bedrijven. De Inspectie gaat in 2021 deze doelgroep nader verkennen, een inspectiemethodiek ontwikkelen en het bestaande handhavingsbeleid ARIE actualiseren. Hierdoor wordt op deze categorie bedrijven een gerichte vorm van toezicht mogelijk.

In lijn met de adviezen van de commissie Heerts intensificeert de Inspectie de inzet op blootstelling aan CMRS-stoffen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp Arbozorg, in het bijzonder de RI&E en het plan van aanpak. Een

specifiek team inspecteurs behandelt klachten en meldingen met betrekking tot blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Naast de eerdergenoemde inzet bij Brzo-bedrijven richt de Inspectie zich op CMRS-stoffen die leiden tot grote ziektelast. Een van die stoffen is Dieselmotoremissie (DME). De blootstelling is niet branche- of sectorgebonden en kan op zeer uiteenlopende wijzen plaatsvinden. In 2021 brengt de Inspectie de risico's en de stand der techniek in kaart voor sectoren waar DME een issue is. Ook zet de Inspectie interventies in om het risicobewustzijn bij sectoren en stakeholders te verhogen en voorgeschreven beheersmaatregelen toe te passen. In 2021 wordt eveneens een ranking opgesteld van de qua CMRS-stoffen meest risicovolle bedrijven. Dit gebeurt samen met andere toezichthouders als onderdeel van Informatiegestuurd werken (IGW). Daarnaast vindt in 2021 een vervolgproject plaats naar lijmen, harsen en kitten, wordt het lopende project Chromo6-onderhoud voortgezet en worden herinspecties op Chromo6 uitgevoerd.

Klusbedrijven, zonnepaneelleggers en dakkapelbouwers worden via communicatie bewust gemaakt van risico's rond blootstelling aan asbest waar zij in hun werk tegenaan kunnen lopen. Opdrachtgevers die frequent asbest laten saneren, worden benaderd om vanuit hun rol bij te dragen aan het voorkomen van illegale asbestverwijdering. Voor een groep notoire niet-nalevende asbestsaneerders is er een harde aanpak: de Inspectie gaat hen preventief stilleggen als zij weigeren de regels na te leven.

³² Het Brzo 2015 verplicht toezichthouders Brzo-bedrijven periodiek en in afstemming met elkaar te inspecteren. In Nederland gebeurt dat in het samenwerkingsverband BRZO+, waarin Omgevingsdiensten, Veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, waterschappen ILT en Openbaar Ministerie zijn vertegenwoordigd. Binnen het BRZO+ worden afspraken gemaakt over de uit te voeren inspecties, de inspectiemethode, automatiseringstools, thema's, openbare samenvattingen, gezamenlijke inspectierapportages en opleidingen.

³³ CMRS staat voor Carcinogeen (kankerverwekkend), Mutageen (schadelijk voor het erfelijk materiaal mogelijk leidend tot erfelijke afwijkingen bij (ongeboren) kinderen), Reprotoxisch (verminderde vruchtbaarheid en/of effect op het ongeboren kind), Sensibiliserend (kan overgevoeligheid (allergie) veroorzaken via het afweersysteem).

³⁴ Chemie in samenwerking – Veiligheid op het industriecomplex Chemelot, Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2018.

³⁵ Bedrijven waar een bepaalde hoeveelheid gevaarlijke stoffen in installaties aanwezig is of kan worden gevormd (ongeacht beoogde handelingen), dienen een Aanvullende Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (ARIE) uit te voeren gericht op het voorkomen van zware ongevallen en op basis daarvan een pakket maatregelen te nemen. De ARIE-regeling kent vergelijkbare verplichtingen als Brzo 2015.

Om het aantal beroepsaandoeningen te kunnen terugdringen, zet de Inspectie in op de ontwikkeling van een duidelijke, breed gedragen norm voor blootstelling aan dierlijk stof, die voor de gehele varkenshouderij gaat gelden. Ook het onderwerp mestgassen staat hoog op de agenda. De Inspectie start in de schoonmaakbranche een onderzoek naar de gezondheidsrisico's die samenhangen met het gebruik van vernevelbare schoonmaakmiddelen en reinigen onder hoge druk (aerosolen). In 2021 richt de Inspectie zich ook op de afvalsector. Daar kunnen zich door branden op stortplaatsen, accubranden of recycling van materialen serieuze risico's voor werknemers en milieu voordoen.

Ongevallen voorkomen, gedifferentieerd aanpakken en ervan leren

De Inspectie onderzoekt ongevallen en pakt klachten op over ongezond en onveilig werken. Dat vraagt in 2021 naar verwachting ongeveer de helft van de capaciteit die voor veilig en gezond beschikbaar is. Het aantal ongevallen blijft onverminderd hoog en in sectoren waar de werkdruk toeneemt, neemt vermoedelijk ook het aantal ongevallen toe. In 2021 ligt de nadruk op de verdere invoering van de gedifferentieerde aanpak van ongevalsonderzoek. De Inspectie is in 2018 - mede op verzoek van de Tweede Kamer (motie Heerma/van Haga) - begonnen met onderzoek naar een nieuwe manier van het afhandelen van ongevallen. Het gaat hierbij om een meerjarig ontwikkelingstraject. De Inspectie zet met verschillende interventies bedrijven ertoe aan veiliger en gezonder te gaan werken. Bijvoorbeeld door de toedracht van het ongeval te onderzoeken, de onderneming indien nodig een sanctie op te leggen en het bedrijf breder door te lichten tijdens een inspectie. Of door de onderneming zelf te laten onderzoeken wat er mis ging en hoe het bedrijf ervoor kan zorgen dat het

niet nog eens gebeurt. Verder gebruikt de Inspectie informatie uit klachten en meldingen om achterliggende oorzaken van ongevallen te vinden, waarmee ze bedrijven en branches kan informeren over veiliger werken. De Inspectie gebruikt de informatie ook om via risicoanalyses te selecteren waarop zij haar inspanningen het beste kan richten. Zo draagt de Inspectie bij aan een cultuur binnen bedrijven die gericht is op het voorkomen van onveilig en ongezond werk. Bij een dodelijk arbeidsongeval wordt altijd een strafrechtelijk onderzoek gestart. Ook is het mogelijk strafrechtelijke onderzoeken te starten als de werkgever willens en wetens de arboregels overtreedt.

In de bouwsector nam het aantal ernstige ongevallen (ook die met dodelijke afloop) de laatste jaren in ieder geval tot de coronacrisis niet af. De Inspectie doet daarom onderzoek naar de relatie tussen de risico's van samenloop op de bouwplaats en ernstige ongevallen. In de agrarische sector draagt de Inspectie via focus op arbeidsveiligheid bij aan de door de sector zelf gestelde ambitie van 'zero accidents'. In de afvalsector is het aantal ongevallen ook erg hoog. Via stakeholders in deze sector en andere sectoren worden werkgevers gestimuleerd om in nieuwe arbocatalogi de stand van de wetenschap toe te passen. Hierdoor wordt veilig en gezond werken voor de aankomende jaren concreet ingevuld. De inspectie richt haar aandacht ook op die bedrijven in de vlees- en visverwerking waar in de afgelopen jaren meerdere ongevallen zijn gebeurd en neemt hun arbobeleid, arbozorgsysteem en bijbehorende beleidscyclus onder de loep.

Fysieke veiligheid

In de bouw- en infrasector zet de Inspectie in op goed opdrachtgeverschap. Zij besteedt daar vooral aandacht aan de naleving van de bouwprocesbepalingen die slaan op ontwerpfase, uitvoeringsfase, onderhoudsfase en sloop. De Inspectie bezoekt daarvoor bouwplaatsen en gaat op basis van de bevindingen het gesprek aan met de opdrachtgever van de desbetreffende bouwprojecten. Deze gesprekken zetten opdrachtgevers aan om hun verantwoordelijkheid te nemen en die niet over te laten aan de opdrachtnemers in de keten. Niet alleen bij die ene bouwplaats, maar in het algemeen. Daarmee zorgt de Inspectie voor een bredere uitstraling en dus meer effect. Komend jaar zet de Inspectie ook in op de woningbouwcorporaties als belangrijke opdrachtgevers. Daarnaast stimuleert de Inspectie het zelfregulerende vermogen in deze sector, door gesprekken met de branchevertegenwoordigers en de Governance Code 'Veiligheid in de Bouw'.

Toenemende online verkopen zetten druk op werknemers bij distributiecentra waar veel arbeidsmigranten als uitzendkrachten werken. Door taalbarrières kunnen hier onveilige situaties ontstaan. De Inspectie focust hierbij op aanrijdgevaar. Om stages in de chemie- en voedingsbedrijven veiliger te laten verlopen, werkt de Inspectie samen met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven. De inspectie richt zich op verhuizers, omdat er risico's voor arbeidsongevallen zijn bij het laden en lossen (beknelling, vallen van hoogte). Doel is bewustwording te verbeteren, kennis van gevaren te vergroten en deze beroepsgroep aan te zetten de meest risicovolle bronnen aan te pakken en opleiding en training te verbeteren.

Beroepsziekten

Beroepsziekten kunnen op verschillende manieren ontstaan: door blootstelling aan gevaarlijke stoffen, maar ook door fysieke belasting en psychosociale arbeidsbelasting. In 2021 zet de Inspectie breed in op een goede beheersing van risico's op blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Ook besteedt de Inspectie aandacht aan het (langdurig) gebruik van (te lange) telescopische wasstelen bij glasbewassing. Dit gebruik kan leiden tot blijvende fysieke schade. In de sector agrarisch en groen draagt de Inspectie bij aan verlaging van het aantal beroepsziekten (klachten aan bewegingsapparaat, long- en huidaandoeningen) in de sector. De Inspectie zet ook via de aanpak van werkdruk in de zorg en voorkoming van psychosociale arbeidsbelasting op het voorkomen van beroepsziekten in. Ook sluit de Inspectie voor fysieke belasting aan bij het programma Beroepsziekten van het ministerie van SZW, waar onder meer invulling wordt gegeven aan het Europese project van EU-OSHA *lighten the load*. Dit najaar publiceert de Inspectie het rapport 'Beroepsziekten in beeld'.

Certificatie en markttoezicht

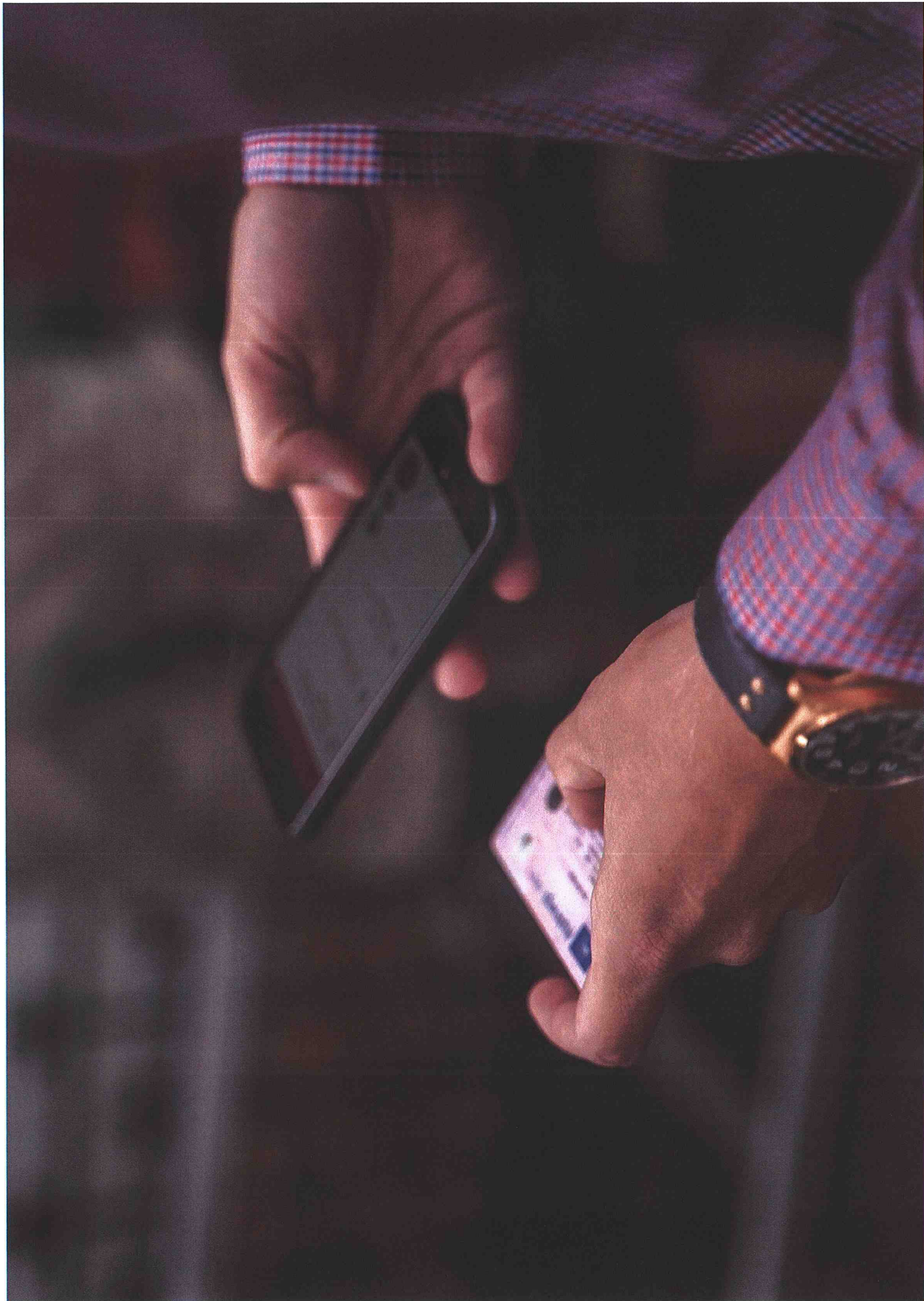
In het kader van markttoezicht en toezicht op certificatie zet de Inspectie in 2021 in op onderzoek naar arbodiensten, machines, containers en kraan- en heismachinisten. Daarnaast voert de Inspectie stelselinterventies uit in de werkvelden asbest, arbokerndeskundigen, ongekeurde drukapparatuur, en gasdeskundige tankschepen. In de werkvelden liften, duikarbeid en productveiligheid (CE-stelsel) worden productinspecties op persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen (mondneusmaskers FFP) en enkele bewezen gevaarlijke machines (veevoederrobots, balenpersmachines en spinhoogwerkers) uitgevoerd. Daarbij werkt de Inspectie samen met de

Douane en de NVWA. Ook houdt de Inspectie samen met de Douane een pilot Grenscontrole.

Vanwege grote veiligheidsrisico's of omwille van een grotere betrokkenheid van het veld heeft de wetgever certificatiestelsels ingericht. Dit maakt zelfregulering van de sector mogelijk en kan leiden tot gezondere en veiligere producten en processen. In 2021 wordt binnen een aantal stelsels de persoonscertificatie door een persoonsregistratie vervangen. De Raad voor de Accreditatie (RvA) speelt nu in vele certificatiestelsels een rol. Door corona is het CE-stelsel voor persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) voor zorgmedewerkers onder druk komen te staan. In 2021 treedt de nieuwe Europese Verordening markttoezicht werking.

De Europese samenwerking bij markttoezicht wordt onder meer vormgegeven door Administrative Cooperation Groups (Adcos) om in Europees verband te komen tot een afgestemd, efficiënt en consistent markttoezicht. De Inspectie levert actieve vertegenwoordigers van de Adco's voor apparatuur in explosieve omgeving, liften, machinerie, drukapparatuur en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Fatsoenlijk werk begint bij goed opdrachtgeverschap. Opdrachtgevers zijn zich vaak niet **bewust** van **risico's** op oneerlijk **werk** verderop in de **productieketen**, doordat **selectie** van de **goedkoopste aanbieder** voorop staat.

5 Bestaanszekerheid

5.1 Ontwikkelingen

Eind 2019 waren er ongeveer 521.000 uitkeringsontvangers met een bijstands- (gerelateerde) uitkering en bijna 222.000 met een werkloosheidsuitkering. Daarnaast hadden ruim 752.000 personen een uitkering vanwege (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid.³⁶ De afgelopen jaren ging het goed met de economie, maar de coronacrisis leidt tot een flinke instroom in de WW. In de periode maart-juli 2020 was het aantal toegekende WW-uitkeringen tot wel 167% hoger dan het gemiddelde van de afgelopen 12 maanden.³⁷ Volgens het UWV zou de instroom zonder de NOW-regelingen (tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid) van de overheid nog veel groter zijn geweest. Ook zzp'ers lopen als gevolg van achterblijvende opdrachten of gebrek aan buffers en spaargeld een risico op financiële problemen.

Werkgevers zijn in deze tijd terughoudend met het verlengen van aflopende, tijdelijke dienstverbanden en met het aannemen van nieuw (tijdelijk) personeel. UWV ziet dan ook dat vooral mensen met een tijdelijk contract de WW instromen. Dit zijn vooral jongeren die in de horeca en de uitzendbranche werkten. Ook is door de crisis het aantal door het vinden van werk beëindigde WW-uitkeringen gedaald. UWV verwacht dat de doorstroom van de WW naar de

bijstand stijgt van 13.000 in 2019 naar circa 33.000 in 2021.³⁸ Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) verwacht dat deze crisis leidt tot meer armoede en meer problematische schulden, in eerste instantie onder werkenden met flexibele contracten en zelfstandigen.³⁹ Dit treft ook jongeren.

De coronacrisis leidt dus, zo is de verwachting, tot meer uitkeringen, meer mensen die aan het werk moeten worden geholpen en meer mensen in de gemeentelijke schuldhulpverlening. De uitvoeringsorganisaties hebben bovendien een enorme inspanning geleverd om uitvoering te geven aan de verschillende steunmaatregelen NOW en Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers). Deze extra inspanning en de grotere instroom stelt de uitvoeringsorganisaties voor grote uitdagingen om hun dienstverlening op peil te houden. Zoals de dienstverlening bij persoonlijke begeleiding, voorlichting, aandacht voor een duurzame match tussen werkzoekende en werkgever en ook toezicht en handhaving op het gebruik van de verschillende uitkeringen en subsidies. Mensen met onvoldoende inkomen of problematische schulden kunnen juist in tijden van crises een grotere drang ervaren om misbruik te maken van de verschillende ondersteuningsmaatregelen. Dit geeft risico's voor het maatschappelijke en financiële draagvlak van het socialezekerheidsstelsel.

5.2 Doelen

UWV, SVB en gemeenten voeren de verschillende regelingen en voorzieningen van de sociale zekerheid uit. Deze organisaties zijn dan ook primair verantwoordelijk voor controle en toezicht op een efficiënte en doeltreffende uitvoering, en voor de handhaving op rechtmatig gebruik van verschillende regelingen en voorzieningen. In aanvulling hierop heeft de Inspectie drie taken – houden van stelselbreed toezicht, signaleren en opsporen – die moeten leiden tot een effectiever stelsel en minder fraude.

Het primaire doel van stelselbreed toezicht is het bijdragen aan een doeltreffende uitvoering van taken in het stelsel van werk en inkomen. Door overzicht en inzicht in trends, werkende mechanismen, fenomenen en risico's te bieden, kunnen uitvoeringsorganisaties, beleid en politiek dié acties ondernemen die het draagvlak en de effectiviteit van het stelsel verbeteren.

Ook signaleert de Inspectie opvallende zaken in de praktijk, die niet primair onder haar verantwoordelijkheid vallen. Deze zaken komt de Inspectie tegen bij de uitvoering van haar toezicht op de arbeidswetten. Het gaat dan onder meer om mogelijke fraude met sociale voorzieningen door individuen en meer systeemgerelateerde knelpunten in de uitvoering. Door deze zaken bij de verantwoordelijke organisatie te signaleren, kan die passende maatregelen nemen.

³⁶ CBS Statline, geraadpleegd op 14 september 2020.

³⁷ UWV, De WW in coronatijd, 4 september 2020.

³⁸ UWV, De WW in coronatijd, 4 september 2020.

³⁹ SCP, Verwachte gevolgen van corona voor scholing, werk en armoede, 9 juli 2020.

De opsporingstaak bij bestaanszekerheid omvat het uitvoeren van strafrechtelijk onderzoeken naar georganiseerde criminele activiteiten, zoals fraude met uitkeringen en subsidies.

5.3 Activiteiten in 2021

*Stelselbreed toezicht*⁴⁰

In 2020 begon de Inspectie het stelselbreed toezicht anders vorm te geven: van risicogericht onderzoek, naar toezicht dat zich richt op de volle breedte van het stelsel van werk en inkomen en de uitvoering daarbinnen. Dit stelselbrede toezicht omvat het volgen en duiden van trends en ontwikkelingen, aangevuld met verdiepende onderzoeken naar risicovolle onderdelen van het stelsel. Doel is om verklaringen te geven en mechanismen te duiden. Deze inzichten bieden de verschillende stelselpartijen handvatten om de uitvoering binnen dit stelsel te verbeteren.

De coronacrisis heeft de ontwikkeling van het stelselbrede toezicht vertraagd. De Inspectie brengt daarom de eerste, brede stelselrapportage begin 2021 uit, in plaats van in 2020. Ook voert de Inspectie in 2021 weer een enquête uit om de ontwikkelingen binnen het stelsel te volgen en op doeltreffendheid te beoordelen. Verder blijft de Inspectie participeren in Toezicht Sociaal Domein (TSD), de samenwerking met de Inspectie Gezondheid en Jeugd, Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie van het Onderwijs. Daarbij bekijken deze inspecties of de uitvoerende instanties goed samenwerken en de hulp waar mogelijk integraal aanbieden.

⁴⁰ Dit stelseltoezicht valt volledig binnen het programma Toezicht SUWI en Sociaal Domein. Daarom wordt hier volstaan met een beknopte omschrijving; zie de bijlage voor een uitgebreidere toelichting.

Signaleren

Bij controles op de naleving van arbeidswetten vermoedt de Inspectie geregeld fraude door individuele uitkeringsgerechtigden. Zij heeft echter geen bevoegdheden voor bestuurlijke handhaving van uitkeringsfraude. Daarom stuurt de Inspectie haar vermoedens door naar de desbetreffende uitvoeringsorganisatie (UWV, SVB of gemeente) die op individuele gevallen handhaaft. Ook pakt het gezamenlijke interventieteam Aanpak Malafide Uitzendbureaus zaken op.

Daarnaast zet de Inspectie verder in op signalering van nieuwe risico's en fenomenen, die een bredere en meer strategische strekking hebben dan de meldingen over concrete overtredingen. De Inspectie signaleert urgente kwesties bij de verantwoordelijke organisaties, onder wie het ministerie van SZW. Verder stuurt de Inspectie in 2021 de minister van SZW weer een signaleringsbrief over fraudefenomenen in de sociale zekerheid, vergelijkbaar met de brief in 2020.⁴¹

Opsporen

Georganiseerde, grootschalige fraude met uitkeringen en subsidies ondermijnt het draagvlak voor de sociale zekerheid. Ook heeft dit soort fraude een aanzuigende werking als niet adequaat wordt opgetreden. Daarom doet de Inspectie strafrechtelijk onderzoek naar dit soort criminele verbanden. Dat gebeurt onder gezag van het Functioneel Parket van het OM. Daarvoor gebruikt de Inspectie onder meer meldingen die zij van UWV, andere opsporingsdiensten en zelf ontvangt. Ook in 2021 krijgt georganiseerde fraude met uitkeringen,

⁴¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 17050, nr. 595.

waaronder fraude door tussenpersonen, bijzondere aandacht. Waar nodig heeft de Inspectie contact met relevante autoriteiten in andere landen. Daarnaast richt de Inspectie zich op de bestrijding van subsidiefraude van onder meer de NOW-regelingen in een samenwerkingsverband met UWV, Belastingdienst en FIOD. Als tijdens het vaststellen van de subsidie sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit, dan kan UWV aangifte bij het OM doen. Vervolgens doet de Inspectie eventueel opsporingsonderzoek.

In november 2020 start het Europees Openbaar Ministerie (EOM). Het EOM heeft als taak de fraude met EU-middelen van het Europees Sociaal Fonds te bestrijden. De Inspectie voerde incidenteel al strafrechtelijke onderzoeken uit naar fraude met EU-middelen op SZW-vlak, zoals de EU-subsidie voor om-/bijbscholing van werknemers. In 2020 heeft de Inspectie interne voorbereidingen (waaronder een meldproces) getroffen. De verdere vormgeving en uitvoering vinden in 2021 plaats.

MZS
Inspectie

6 Bedrijfsvoering

6.1 Organisatieontwikkeling

Uitbreiding

In 2021 breidt de Inspectie voor het vierde jaar op een rij haar personele capaciteit uit. Deze uitbreiding maakt onderdeel uit van het pakket aan maatregelen dat de Inspectie neemt om de handhavingsketen van SZW te versterken. In 2018 is op grond van het ICF in het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' vastgesteld dat hiervoor structureel € 50 miljoen extra beschikbaar is. Dit extra budget wordt tot aan 2022 geleidelijk opgebouwd. Het personeelsbestand van de Inspectie groeit evenredig mee. Voor 2021 wordt een personele groei van 102 fte verwacht. Daarmee komt de totale verwachte bezetting uit op 1.473 fte.

Doorontwikkeling

De in 2017 doorgevoerde reorganisatie van de Inspectie wordt geëvalueerd. In samenspraak met de medezeggenschap is hieraan een proces van doorontwikkeling verbonden. Dit proces loopt momenteel. Medewerkers, leidinggevend en de medezeggenschap hebben aan dit proces bijgedragen en blijven daarover vragen krijgen. Corona en het inrichten van een meldingenproces, registratie, triage en interventies illustreren de doorontwikkeling en het type flexibiliteit dat de Inspectie nastreeft om effect te sorteren.

Dat geldt ook voor de programmatische manier van werken die in dit Jaarplan 2021 staat. Belangrijke uitgangspunten bij de doorontwikkeling en de gelijktijdige uitbreiding van de

organisatie zijn responsief zijn voor de samenleving (meldingen, verzoeken, informatie) en medewerkers ook in de gegroeide organisatie een stevige thuisbasis geven.

De doorontwikkeling leidt naar verwachting tot organisatie-wijzigingen. Dat gebeurt vooral om de regionale inbedding van responsief werk (ongevalsonderzoek, meldingen oneerlijk werk, enzovoorts) te versterken en de matrixstructuur te vereenvoudigen. Organisatiewijziging is daarbij een uitvloeisel van doorontwikkeling en niet het startpunt.

Informatiegestuurd werken (IGW)

De Inspectie wil in 2023 de mate waarin zij informatiegestuurd werkt, verhoogd hebben van niveau 2 naar niveau 3. Bij niveau 2 geeft informatie inzicht in de oorzaak van een probleem. Bij niveau 3 geeft informatie inzicht in hoe je op de aanpak van een probleem kunt sturen. Daarvoor zijn in de afgelopen jaren de nodige stappen gezet. Zo werkt de Inspectie inmiddels met een bronnenregister, inclusief bijbehorende structurele afspraken met gegevensleveranciers. Zij onderzoekt via data-experimenten waar eigen data én nieuwe bronnen (bijvoorbeeld satellietdata) kunnen helpen om regelover-treders doeltreffender en doelmatiger te vinden. Ook wil de Inspectie door nieuwe manieren van data-analyse bijdragen aan het signaleren van nieuwe risico's en/of risicogroepen. In 2021 gebruikt zij in 2020 uitgevoerde verkenningen om stappen te zetten in het realiseren van een toekomstbestendige data-omgeving.

Naar aanleiding van een in 2020 uitgevoerde tussenevaluatie IGW verbetert de Inspectie in 2021 ook haar 'datagovernance'. Er wordt gewerkt met een veranderagenda vanuit vraag en aanbod. Doel is om in 2022 het gewenste volwassenheids-niveau van IGW te bereiken, waarbij informatie een sturende rol heeft. Om sturingsprocessen te voorzien van de daarin benodigde informatie wordt hiervoor zowel interne als externe informatie gestructureerd verzameld en geanalyseerd. De Inspectie investeert ook in 2021 in informatievoorziening, inclusief beheer en –vernieuwing. Daarnaast verbetert de Inspectie de informatiepositie van haar medewerkers. Dit gebeurt onder meer door het ontwikkelen van meer en betere apps waarmee informatie sneller kan worden geraadpleegd en/of gedeeld. Bovendien wordt in 2021 een pilot gehouden met een aantal van de succesvolle data-experimenten uit 2020. Zo wordt onderzocht of zij in de komende jaren in productie genomen kunnen worden.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

De Inspectie wil met SPP inzicht krijgen in haar huidige personeelsbestand en in de gewenste (toekomstige) personeelsbehoeften. Zo kan de Inspectie ambitie en doelstellingen verbinden aan relevante externe ontwikkelingen. Aan de hand van een 'gap-analyse' brengt de Inspectie in kaart wat er nodig is om het gat te overbruggen tussen de huidige en gewenste situatie aan kwalificaties, vaardigheden en competenties. Het SPP moet borgen dat de meerjaren-programmering en het daarvoor benodigde kwantitatieve en kwalitatieve capaciteitsaanbod op elkaar zijn afgestemd.

6.2 Human resource management

Ziekteverzuim

Vanwege de personele groei heeft de Inspectie ook haar HR-capaciteit uitgebreid. Op die manier is beter geborgd dat alle managers en medewerkers zich kunnen laten adviseren over en ondersteunen bij HR-onderwerpen. Met de uitbreiding van HR-capaciteit kan in 2021 ook een impuls worden gegeven aan de HR-beleidsontwikkeling. Op het gebied van ziekteverzuimbeleid betekent dit het continueren van de eerder ingezette koers om de opzet van het Sociaal Medisch Team (SMT) op een andere leest te schoeien. De coronacrisis heeft geleid tot vertraging hiervan, maar deze wordt naar verwachting in 2021 afgerond.

Arbozorg

Het coronavirus beïnvloedt vermoedelijk ook in 2021 de wijze waarop de Inspectie haar werk binnen en buiten kantoor kan doen. De risico's op besmetting met het coronavirus bij de uitoefening van het werk zijn in 2020 geïnventariseerd en vastgelegd in een aan de coronacrisis aangepaste RI&E. Medewerkers die normaal gesproken op kantoor werken, blijven dit zo lang als nodig vanuit huis doen. Voor deze medewerkers is dit de voornaamste maatregel om besmetting met het coronavirus te voorkomen. Inspecteurs en onderzoekers verrichten een deel van hun werkzaamheden op locatie bij bedrijven. Dit is nodig om toezicht te kunnen houden en opsporingsonderzoeken te kunnen uitvoeren. Voor deze medewerkers worden ook in 2021 passende maatregelen getroffen, zodat ze hun werk veilig kunnen doen. Dat gebeurt onder meer door het verstrekken van persoonlijke beschermingsmiddelen. De RI&E wordt regelmatig geactualiseerd op

basis van nieuwe inzichten in het coronavirus en de stand der wetenschap.

Naast de specifieke maatregelen rond het coronavirus heeft de Inspectie voortdurend aandacht voor de arbeidsomstandigheden in algemene zin. Medewerkers van de Inspectie moeten - zowel fysiek als mentaal - gezond en veilig kunnen werken. Dit wordt met het verder opzetten en invoeren van een nieuwe preventiestructuur gewaarborgd. De benodigde kennis, kunde en het instrumentarium voor de interne arbozorg worden hiermee stevig binnen de organisatie verankerd.

Integriteit

Voor het goed functioneren van de Rijksoverheid is het belangrijk dat ambtenaren integer handelen. De Inspectie heeft de afgelopen jaren medewerkers binnen hun eigen teams en afdelingen het gesprek hierover laten voeren. De Inspectie gaat met het Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheids-personeel (CAOP) dat deze gesprekken begeleidde een structuur opzetten om duurzame aandacht voor integriteit verder in haar werkprocessen te integreren.

Diversiteit

Bij de uitbreiding van haar personeelsbestand streeft de Inspectie naar een grotere diversiteit van medewerkers. De Inspectie ondersteunt de versterking van een inclusieve cultuur binnen de organisatie om die diversiteit aan personeel een veilige thuishaven te bieden. De Inspectie committeert zich ook in 2021 aan het quotum Banenafpraak in het kader van de Participatiewet. Dit quotum bedraagt voor 2021 2,57%. De Inspectie zoekt creatief naar nieuwe

maatwerk-takenpakketten waarin collega's met een arbeidsbeperking tot bloei kunnen komen. Daarnaast zet de Inspectie ook in 2021 in op versterking van de begeleiding en (loopbaan-)ontwikkeling van deze doelgroep.

6.3 Formatie, bezetting en budget

Formatie en bezetting

De formatie van de Inspectie is in haar organisatie- en formatierapport van 2018 voor uiterlijk eind 2022 vastgesteld op 1.548,5 fte. Hiervan is 1.479,5 fte bestemd voor haar toezichts- en opsporingstaken voor het ministerie van SZW en 69,0 fte voor haar opsporingstaken voor het ministerie van VWS. Omdat de opsporingstaken op het gebied van zorgfraude voor het laatstgenoemde ministerie zijn uitgebreid, is de formatie met 20 fte opgehoogd. Daarnaast zijn enkele budgetneutrale formatiewijzigingen doorgevoerd van per saldo 1,5 fte. Daarmee bedraagt de formatie van de Inspectie eind 2022 1.570,0 fte.

De bezetting neemt jaarlijks toe met het streven om eind 2022 de dan beschikbare eindformatie volledig te bezetten. In het volgende overzicht is indicatief aangegeven hoe de bezetting van de Inspectie zich de komende jaren gaat ontwikkelen.

Formatie en Bezetting Inspectie SZW					
(in fte)	2020	2021	2022	2023	2024
Eindformatie 2022	1.570,0	1.570,0	1.570,0	1.570,0	1.570,0
w.v. Opsporing t.b.v. VWS	89,0	89,0	89,0	89,0	89,0
Prognose bezetting einde jaar	1.371,0	1.473,0	1.570,0	1.570,0	1.570,0
* Exclusief leerarbeidsplaatsen en garantiebanen.					

Budget Inspectie SZW					
(x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Budget uitgaven Inspectie SZW*	166,4	152,3	162,7	161,7	165,2
w.v. Personeel	124,0	128,3	135,4	136,4	136,4
w.v. Middelen Regeerakkoord	29,0	34,7	42,0	43,5	43,5
w.v. Personeel	25,0	29,5	36,6	37,9	37,9
* Met uitzondering van 2020 is het budget exclusief de binnen het departement beschikbare middelen voor ICT, omdat deze door CIO-SZW per kalenderjaar worden toegekend.					

Budget

De uitgaven van de Inspectie bestaan voornamelijk uit personeelskosten. De overige kosten betreffen hoofdzakelijk huisvesting, ICT, materieel en dienstreizen. De onderstaande tabel toont de ontwikkeling in het budget van de Inspectie, inclusief de extra ICF-middelen uit het regeerakkoord.

In het kader van het ICF is - geleidelijk oplopend naar 2022 - jaarlijks € 50 miljoen vrijgemaakt voor het versterken van de handhavingsketens waarin de Inspectie opereert. De tabel op de volgende pagina laat de bestemming zien van deze extra middelen uit het regeerakkoord, inclusief de inmiddels toegevoegde aanvullende middelen voor arbeidsdiscriminatie, de European Labour Authority Liaison en de loon- en prijsbijstelling 2018 tot en met 2020.

In 2018 en 2019 zijn de beschikbare ICF-middelen vooral ingezet om de basis voor de werving, selectie en begeleiding van nieuwe operationele medewerkers op orde te hebben. In 2019 en 2020 is met deze middelen vooral het aantal inspecteurs en rechercheurs uitgebreid. In 2021 zet de Inspectie deze uitbreiding voort.

Middelen Regeerakkoord (ICF)					
(x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Ministerie SZW	31,0	38,0	50,0	50,0	50,0
Handhaving Kerndepartement	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
Handhaving Inspectie SZW (Beginstand)	26,6	33,6	45,6	45,6	45,6
Afdracht Organisatie, Bedrijfsvoering en Personeel (OBP)	-2,3	-3,7	-5,0	-5,7	-5,7
Kasschuif	2,4	2,0	-2,0	0,0	0,0
Arbeidsdiscriminatie	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5
Liaison European Labour Authority	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Loon- en prijsbijstelling	1,9	2,4	2,9	3,0	3,0
Handhaving Inspectie SZW (Actuele stand)	29,0	34,7	42,0	43,5	43,5
w.v. Personeel	25,0	29,5	36,6	37,9	37,9

6.4 Kerncijfers Inspectie

De Inspectie heeft de afgelopen jaren in risicogestuurd en effectgericht programmatisch werken geïnvesteerd. Zij stuurt op het behalen van resultaten die bijdragen aan eerlijk, gezond en veilig werk en bestaanszekerheid voor iedereen. Een bovenmatige focus op kengetallen, zoals aantallen inspecties, biedt onvoldoende inzicht in de bijdrage van de Inspectie aan het gewenste maatschappelijk effect. De Inspectie wil de komende jaren meer inzicht in dit effect verkrijgen. Hierbij gaat het niet zozeer om het aantonen van een oorzakelijk verband tussen interventies en effect, maar om te laten zien dat het aannemelijk is dat de resultaten van de Inspectie bijdragen aan de beoogde maatschappelijke effecten.

De Inspectie heeft in haar Jaarplan 2018 de geraamde resultaten weergegeven voor de beoogde effecten, het ICF en de capaciteitsinzet. Voor het ICF en de capaciteitsinzet zijn deze geraamde resultaten alleen voor 2020 en 2023 geformuleerd. Voor de tussentijdse jaren heeft de Inspectie geen specifieke resultaten opgesteld. Daar waar mogelijk geven de jaarverslagen van de Inspectie de realisaties voor de tussentijdse jaren wel weer.

1. Inspectie Control Framework

De Inspectie wil met de extra middelen die bij het regeerakkoord zijn vrijgemaakt de voor 2020 en 2023 geformuleerde ICF-doelen bereiken. Dat zijn voor 2020 een herstel van de balans tussen reactieve onderzoeken en actieve op preventie

gerichte inspecties op het terrein van Veilig en Gezond en verhoging van het aandeel gezamenlijke inspecties bij Brzo-bedrijven naar minstens 90%.

Daarnaast verhoogt de Inspectie in 2023 de mate waarin zij informatiegestuurd werkt van niveau 2 (waarbij informatie inzicht geeft in de oorzaak van een probleem) naar niveau 3 (waarbij informatie inzicht biedt in hoe te sturen op de aanpak van een probleem). Bovendien streeft de Inspectie naar een verdubbeling van de inspectiedekking eerlijk werk in 2023 naar 2%.

2. Capaciteitsinzet

De beoogde capaciteitsverdeling vloeit voort uit de inzet van de ICF-middelen uit het regeerakkoord en de meerjarenprogrammering van de Inspectie. Het streven is dat in 2023 het relatieve aandeel van toezicht op 'eerlijk werk' is toegenomen.

3. Effecten

De bijdrage van de Inspectie aan de realisatie van het beoogde maatschappelijk effect wordt op hoofdlijnen afgemeten aan handhavingspercentages. Het handhavingspercentage bij eerste inspectie biedt een indicatie voor de mate waarin de Inspectie erin slaagt om – via risicogericht inspecteren – werkgevers te bezoeken die de regels overtreden. Bij meer dan de helft van de bij eerste inspectie bezochte bedrijven moet hiervan sprake zijn. Het handhavingspercentage bij herinspectie zegt iets over de mate waarin de Inspectie erin slaagt om een gedragsverandering te realiseren bij werkgevers die de regels niet naleven. Daarbij mag nog maar bij minder dan de helft hiervan sprake zijn van regelovertreding.

Bij het inspecteren van Brzo-bedrijven is er geen onderscheid tussen eerste inspecties en herinspecties. De Inspectie geeft prioriteit aan het bezoeken van Brzo-bedrijven die vanuit het oogpunt van arbeidsomstandigheden als hoog-risicobedrijven zijn aangemerkt. Door gezamenlijk met de andere Brzo-toezichthouders op te trekken, bezoekt de Inspectie ook niet-hoog-risicobedrijven. Mogelijk is hierdoor het handhavingspercentage in 2023 lager dan nu.

Kerncijfers Inspectie SZW: Inspectie Control Framework, capaciteitsinzet en effect				
	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2023
1. Inspectie Control Framework				
Verhouding actief/reactief Veilig & Gezond (excl. Brzo; %)	25:75	50:50	50:50	50:50
Deelname Inspectie SZW aan gezamenlijke Brzo inspecties (%) ²	70	>90	>90	>90
Niveau informatiegestuurd werken (schaal 0-5) ³	-	-1	-1	3
Inspectiedekking Eerlijk werk (%) ⁴	-	-1	-1	2
2. Capaciteitsinzet⁵				
Gezond en Veilig (excl. Brzo; %)	42	-1	-1	34
Gevaarlijke Stoffen (incl. Brzo; %)	13	-1	-1	13
Arbeidsmarktdiscriminatie	3	-1	-1	2
Eerlijk (%)	40	-1	-1	50
Werk en Inkomen (%)	2	-1	-1	1
3. Effect⁶				
Handhavingspercentage eerste inspectie Gezond en Veilig (excl. Brzo)	46	>50	>50	>50
Handhavingspercentage herinspectie Gezond en Veilig (excl. Brzo)	16	<50	<50	<50
Handhavingspercentage Brzo ⁷	43	40	40	<40
Handhavingspercentage eerste inspectie Eerlijk	47	>50	>50	>50
Handhavingspercentage herinspectie Eerlijk	42	<50	<50	<50

Toelichting bij de tabel

- ¹ De Inspectie SZW heeft voor de tussenliggende jaren geen tussentijdse doelen geformuleerd. De uitbreiding richt zich op doelen in 2020 of 2023. Voor de tussenliggende jaren zijn geen betekenisvolle doelen mogelijk.
- ² De definitie van deze indicator is met ingang van 2019 aangepast aan de definitie zoals deze wordt gehanteerd in de rapportage van de Brzo-partners.
- ³ Definitie niveau 2: «Interne informatie wordt gestructureerd verzameld in de eigen organisatie en informatie geeft antwoord op wat het probleem is». Definitie niveau 3: «Interne en extern informatie wordt gestructureerd verzameld en geanalyseerd. Informatie heeft een sturende rol». Een implementatieplan is opgesteld om in stappen van activiteiten in 2023 niveau 3 te bereiken. In de tussenliggende jaren is de realisatie niet uit te drukken in een realisatiecijfer.
- ⁴ Dit betreft het aandeel van alle bedrijven waar oneerlijk werk een potentieel risico is en waar de Inspectie SZW toezicht heeft gehouden. Voor 2019 is geen realisatie beschikbaar. Het kerncijfer is geconcretiseerd voor 2020, waarbij naast inspecties ook het bereik van andere interventies wordt meegenomen. In het jaarverslag 2020 zal over de stand van zaken rapporteren.
- ⁵ Betreft alleen de capaciteitsinzet in de programma's.
- ⁶ In 2019 is sprake geweest van een wijziging in het registratiesysteem. Dit heeft tot gevolg dat de berekening van het handhavingspercentage 2019 is gewijzigd. Dit heeft een beperkte invloed op de hoogte van het percentage.
- ⁷ Bij het inspecteren van Brzo-bedrijven bestaat er geen onderscheid tussen eerste inspecties en herinspecties. De werkwijze is dat de Inspectie SZW blijft inspecteren totdat een onvolkomenheid of overtreding is opgeheven.

Bijlage Samenvatting per programma

Sectorprogramma's

1. *Bouw en infrastructuur*

In de bouw en infra zijn de marges klein, de deadlines strak en de ketens van onderaanneming lang. Er werken relatief veel zzp'ers en arbeidsmigranten, vaak met een zwakke arbeidsmarktpositie. Hierdoor zijn naast de risico's op gezond en veilig werken, ook de risico's op oneerlijk werk aanzienlijk.

De opdrachtgevers en opdrachtnemers in de keten nemen onvoldoende de verantwoordelijkheid zich ervan te vergewissen dat deze risico's worden meegenomen bij het maken en bijstellen van de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen en werken hierbij onvoldoende samen.

Het programma streeft ernaar dat werkkenden in de bouw en infra gezond hun pensioen halen en tegen eerlijke arbeidsvoorwaarden hun werk kunnen doen. Met verschillende interventies worden opdrachtgevers aangezet hun verantwoordelijkheid te nemen voor veilig, gezond en eerlijk werk. Daarbij is vanuit de Inspectie aandacht voor de gehele bouwketen in alle bouwfasen, van ontwerp tot sloop. De focus ligt op woningbouwcorporaties als belangrijke opdrachtgever.

Ernstige ongevallen (soms met dodelijke afloop) zijn in de bouw en infra geen uitzondering. Qua aantallen is dat door de jaren heen vrij stabiel gebleven. De Inspectie onderzoekt daarom de relatie tussen de samenloop van risico's op de bouwplaats en ernstige ongevallen. Met de verkregen inzichten wordt een verdere aanpak ontwikkeld.

Bij snelle renovatie en verbouwprojecten van gebouwen met een speculatief oogmerk is de kans op misstanden met eerlijk werk relatief groot. De Inspectie ontwikkelt hiervoor een 'stadsgerichte aanpak', waarbij op lokaal niveau wordt samengewerkt met andere toezichhouders. Daarnaast werken Inspectie en de Belastingdienst samen bij de analyses van poortadministraties van grote bouwwerken en voeren gezamenlijk interventies uit.

2. *Agrarisch en groen*

In de agrarische sector blijkt het steeds moeilijker om aan de vraag naar (tijdelijk) personeel te voldoen. Ook is sprake van scherpe concurrentie op prijs, waardoor de loonkosten zo laag mogelijk worden gehouden. In een aantal subsectoren van de agrarische sector lijkt het lastig te overleven zonder arbeidsmigranten. Onderbetaling, illegale tewerkstelling en overschrijding van de arbeidstijden treffen we veel in deze sector aan. Daarnaast worden relatief veel werknemers blootgesteld aan veiligheids- en gezondheidsrisico's, zoals het gebruik van onveilige machines, fysieke overbelasting en blootstelling aan gevaarlijke stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen en dierlijke stof.

Het programma streeft ernaar de naleving van wetgeving op het gebied van eerlijk werk te verbeteren, de norm te versterken dat uitbuiting onacceptabel is en het ontstaan van beroepsziekten zoals klachten aan het bewegingsapparaat, long- en huidandoeningen terug te dringen.

Het programma focust in 2021 op eerlijk werk in een aantal prioritaire deelsectoren, in het bijzonder de glastuinbouw en open teelt, ook omdat daar veel arbeidsmigranten werken. Toezicht en handhaving dragen bij aan de maatschappelijke norm dat uitbuiting onacceptabel is. Daarnaast draagt blijvende focus op arbeidsveiligheid bij aan de door de sector zelf gestelde ambitie van 'zero accidents'. Om bij te dragen aan het terugdringen van beroepslongaandoeningen, zet de Inspectie in op de ontwikkeling van een duidelijke, breed gedragen norm voor blootstelling aan dierlijk stof. Deze zal gelden voor de gehele varkenshouderij. Ook het onderwerp mestgassen staat hoog op de agenda van de Inspectie.

Het programma onderzoekt of het gebruik van keurmerken (op basis van certificering en auditing) daadwerkelijk bijdraagt aan eerlijk en veilig werk in de sector. Ook wordt een pilot gestart rond het horen van getuigen – vaak buitenlandse werknemers met een kwetsbare positie. Uit eerder onderzoek van de Inspectie blijkt dat dergelijke werknemers zelden (durven te) verklaren. De aanbevelingen uit dat onderzoek worden in 2021 in de praktijk getest.

3. *Horeca en detailhandel*

Typend voor het werk in de sectoren horeca en detailhandel is vooral het direct klantcontact, met voor de buitenwereld zichtbare werkzaamheden, zoals bediening en directe verkoop. Een groot deel van de arbeid vindt echter ook plaats op niet voor publiek toegankelijke arbeidsplaatsen, bijvoorbeeld in keukens of in achterliggende opslagplaatsen. Juist daar

concentreren zich de arbeidsrisico's. In deze sector zijn risico's op onderbetaling, illegale arbeid, te lange werktijden, onveilige en ongezonde arbeidsomstandigheden sterk aanwezig.

In 2021 zet het programma in op het versterken en verankeren van de naleving van de Arbeidstijdenwet (ATW) bij met name jeugdige maaltijdbezorgers. Aansluitend volgt bredere inspectieaandacht voor naleving van de arbeidswetten en controle van arbeidsomstandigheden in de bediening en bereiding van maaltijden. Ook gaat het programma frauduleuze ondernemers en intermediaire partijen aanpakken, die misbruik maken van de regeling Aziatische horeca. Die specifieke regeling is er voor de verlening van vergunningen voor werk en verblijf voor koks die in een gespecialiseerd restaurant in de Aziatische horecasector arbeid verrichten. De Inspectie werkt daarbij nauw samen met IND en UWV.

Vooral in de detailhandel verkent het programma wat de problematiek is bij een select aantal risicovolle sub-sectoren, die de afgelopen jaren minder bij de Inspectie in beeld waren. Het programma maakt dit inzichtelijk en treedt waar nodig op.

Door het verrichten van inspecties of andere interventies wordt actief gevolg gegeven aan signalen, meldingen en verzoeken van ketenpartners. Daarmee vergroot de Inspectie haar zichtbaarheid en bereik. Extra aandacht gaat hierbij uit naar kwetsbare groepen zoals jonge arbeidskrachten, flexkrachten en arbeidsmigranten.

4. Industriële arbeid

De coronacrisis heeft in de slachterijen het vergrootglas gelegd op de misstanden bij arbeidsmigranten. Voorbeelden zijn

abominabele huisvesting, weinig arbeidszekerheid, onduidelijkheid over doorbetaling bij quarantaine, toch doorwerken bij ziekteverschijnselen, niet altijd in een veilige werkomgeving kunnen werken. Deze problematiek speelt ook in de visverwerking en de aardappel-, groente- en fruitverwerking. In de afvalsector speelt het risico op blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij branden op stortplaatsen, accubranden of bij de recycling van diverse materialen. Ook is het aantal ongevallen in de afvalsector erg hoog in vergelijking met andere sectoren.

In 2021 slaat het programma daarom een slag in de aanpak van misstanden voor alle werkenden, door te blijven (her) inspecteren in slachterijen, vlees- en visverwerking. Ook wordt onderzoek gedaan naar de vraag of er een cultuuromslag plaatsvindt in de slachterijen. Aparte aandacht gaat uit naar die bedrijven in de vlees- en visverwerking waar in de afgelopen jaren meerdere ongevallen zijn gebeurd. Hun arbobeleid, arbozorgsysteem en bijbehorende pdca-cyclus worden onder de loep genomen. Speciale aandacht gaat uit naar jongeren onder de 18 jaar: met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven wordt gewerkt aan veilige stages in chemie- en voedingsbedrijven.

In de afvalsector worden werkgevers gestimuleerd om in nieuwe arbocatalogi de stand van de wetenschap toe te passen, zodat veilig en gezond werken voor de aankomende jaren concreet wordt ingevuld.

5. Schoonmaak

De schoonmaakbranche is uitgegroeid tot één van de grootste werkgevers in Nederland. Naast de reguliere schoonmaak in kantoren, scholen en ziekenhuizen, omvat de branche ook de

glasbewassing, brand- en roetreiniging, reiniging in de levensmiddelenindustrie, gevelreiniging en het reinigen van vervoermiddelen zoals bussen, treinen en vliegtuigen. Een bijzonder risico is laaggeletterdheid onder het schoonmaakpersoneel. Veel van deze werknemers zijn onvoldoende in staat hun arbeidscontract te lezen of te begrijpen.

Doel van de Inspectie is dat schoonmakers krijgen waar zij recht op hebben en werken onder veilige omstandigheden. En dat opdrachtgevers aanbestedingen gunnen op basis van verantwoord marktgedrag. In 2021 monitort het programma de ontwikkelingen in de hotelschoonmaak op basis van meldingen. Het programma oefent druk uit op de hotelketens, door de nadruk te leggen op verantwoord aanbesteden van schoonmaak (code Verantwoord marktgedrag) en door het voeren van gesprekken met directies.

Meldingen zijn belangrijk bij de aanpak van complexe en samengestelde fraude door notoire 'niet-willers' en calculerende overtreders. Daarvoor werkt de Inspectie samen met de Belastingdienst en UWV in een interventieteam.

In 2021 besteedt het programma Schoonmaak aandacht aan het (langdurig) gebruik van (te lange) telescopische wasstelen bij glasbewassing. Het gebruik hiervan kan leiden tot blijvende gezondheidsschade. Ook de arbeidsomstandigheden bij schoonmaak van machines en productielijnen in de voedingsmiddelenindustrie en de schoonmaak van transportmiddelen voor personenvervoer (bussen, trams, treinen en vliegtuigen) krijgen aandacht. Tot slot start een onderzoek naar de gezondheidsrisico's die samenhangen met het gebruik van vernevelbare schoonmaakmiddelen en reinigen onder hoge druk (aerosolen).

6. Zorg

Risico's die al langer bekend zijn in de zorgsector zijn psychosociale en fysieke arbeidsbelasting, werkduur en blootstelling aan biologische agentia. In de zorgsector vormt blootstelling aan het coronavirus een nieuw arbeidsrisico. Door het virus zijn bovendien de belasting van arbeidskrachten en de krapte op de arbeidsmarkt verder toegenomen. Door hevige concurrentie en prijsdruk in met name de thuiszorg bestaat het risico dat kwetsbare groepen worden onderbetaald.

Het programma wil eraan bijdragen dat werknemers de gevraagde zorg op een veilige, gezonde en eerlijke manier blijven leveren, ook bij toename van de arbeidsmarktkrapte of als opeens meer of zwaardere zorg moet worden verleend.

Ook in de zorg moeten werkgevers voor hun werknemers daadwerkelijk zorgen voor een gezonde en veilige werkplek. Dus ook voor die beroepsgroepen bij de zorg voor en behandeling van patiënten en cliënten met (en zonder) corona. Daarnaast heeft het programma aandacht voor de psychosociale arbeidsbelasting in deze sector als gevolg van de pandemie. Het programma vervolgt zijn aanpak om de veiligheidscultuur in zorgorganisaties te verbeteren, de blootstelling aan risico's op de werkvloer te beperken en het werken op basis van eerlijke arbeidsvoorwaarden te bevorderen. Speciale aandacht gaat uit naar de thuiszorg (waaronder nieuwe toetreders in de thuiszorg en kleine thuiszorgorganisaties) en verpleeghuizen en naar arbeidskrachten met meerdere dienstverbanden, stagiaires, zij-instromers en arbeidsmigranten.

Om de verschillende doelen te bereiken zet het programma samen met in- en externe partijen een mix in van stimulerende interventies tot handhaven. Gesprekken met werkgeversorganisaties, zorginstellingen en branchepartijen zijn eerder door die partijen als stimulerend en welkom ervaren, ook in coronatijd. Samen met VWS en IGJ wordt het programma 'Goed werkgeverschap in de zorg' voortgezet.

7. Transport en logistiek

Het programma Transport en Logistiek heeft als focus een transport- en logistieksector zonder oneerlijke concurrentie tussen werkgevers en zonder misbruik van werknemers door onderbetaling, illegale tewerkstelling, arbeidsuitbuiting en/of de inzet van schijnconstructies.

Door de grote opdrachtgevers in de pakketbezorging te confronteren met wat er zich binnen hun keten afspeelt, wil de Inspectie druk uitoefenen zodat zij uiteindelijk alleen met eerlijke bedrijven in zee gaan. De Inspectie is in 2020 met deze strategie gestart. Die krijgt in 2021 een verder vervolg door met de vijf grootste pakketbezorgdiensten het gesprek aan te gaan, te signaleren wat de Inspectie aantreft en hen aan te zetten tot betere interne beheersprocessen.

Opdrachtgevers (onder wie particulieren) voor verhuizingen focussen zich vooral op de prijs en hebben onvoldoende zicht op met wie ze in zee gaan. Dit kan leiden tot oneerlijk en onveilig werk. Uit analyses van de arbeidsomstandigheden blijkt dat risico's op arbeidsongevallen zich vooral voordoen rondom het laden en lossen (beknelling, vallen van hoogte). De Inspectie wil met het uitvoeren van inspecties en andere interventies de kennis van de gevaren en risico's onder

werkgevers en werknemers vergroten.

Bij de aanpak van schijnconstructies in het internationale wegvervoer gaat de Inspectie met de ILT onderzoek doen naar (internationaal) transport over de weg in Nederland. De samenwerking richt zich op ondernemingen die chauffeurs in Nederland inzetten, terwijl gedaan wordt alsof ze vanuit het EU-land rijden waar zij formeel een arbeidsovereenkomst hebben. De risico's op onderbetaling en overtreding van rij- en rusttijden zijn in dat geval relatief groot en beïnvloeden ook de verkeersveiligheid. Doelen van het gezamenlijke project zijn verbetering van de informatiepositie en het uitvoeren van onderzoek naar mogelijke overtreders. Ook ontwikkelt het programma een werkwijze om verboden of ongewenste schijnconstructies in het goederenvervoer aan te pakken of aan te kaarten bij andere partijen.

8. Uitzendbureaus en distributiecentra

De aanpak van misstanden aan de onderkant van de arbeidsmarkt staat ook voor 2021 prominent op het programma. Daarbij gaat het niet alleen om de uitzendbureaus, maar ook om inleners. Bijzondere aandacht heeft de problematiek rond de afhankelijkheid van arbeidsmigranten van hun werkgever waar het gaat om werk, huisvesting, zorgverzekeringen en registratie. Bij de aanpak van misstanden zijn meldingen belangrijk.

De gevolgen van de coronapandemie zijn van invloed op de inzet van het programma voor 2021. Online verkopen blijven toenemen en dat zet druk op de arbeidsvoorziening bij distributiecentra. Nu al werken daar veel uitzendkrachten, van wie een aanzienlijk deel bestaat uit arbeidsmigranten.

Deze werknemers zijn extra kwetsbaar. Daarnaast ontstaan ook onveilige situaties als gevolg van taalbarrières. In 2021 richt het programma zich in dat verband, naast het risico van te lange werktijden, vooral op aanrijdgevaar in distributiecentra. Concrete meldingen en signalen over onderbetaling en slecht werkgeverschap worden ook onderzocht.

Omdat de problematiek in de uitzendsector breed is, zet het programma sterk in op intensivering van de samenwerking met brancheorganisaties (ABU en NBBU), de vakbonden, de certificerende instantie voor uitzendbureaus (SNA), de 'cao-politie' (SNCU) en huisvestingspartijen (SNF en AKF). Ook boort het programma samen met andere programma's nieuwe samenwerkingspartners en nieuwe samenwerkingsstructuren aan (GGD en Veiligheidsregio's).

De Inspectie gaat voor herinspectie naar een aantal bedrijven terug waar overtredingen zijn aangetroffen. Bewuste overtreders pakt de Inspectie aan door het inzetten van een brede interventiemix van bestuursrecht en strafrecht. Notoire overtreders krijgen aandacht in een brede netwerkaanpak waarbij de Inspectie met externe diensten en/of publiek-private partijen samenwerkt. Doel is het stoppen van de overtrekking en het dwingen tot regelnaleving.

De problematiek beperkt zich niet tot de landsgrenzen. De totstandkoming van de ELA biedt mogelijkheden om in samenwerking misstanden bij grensoverschrijdende uitzendarbeid effectiever aan te pakken. Dat geldt ook voor de inwerkingtreding van bepaalde artikelen in de Wet arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers in de Europese Unie (WagwEU), zoals de meld- en controleplicht van dienstont-

vangers. Er zijn gesprekken met de SVB in gang gezet om tot samenwerking op het vlak van risicoanalyse en eventueel operationele samenwerking te komen. Verder is de samenwerking in het kader van de Benelux-werkgroep Frauduleuze Uitzendkantoren van belang voor zowel kennisdeling als voor operationele samenwerking.

Themaprogramma's

9. Arbeidsuitbuiting

Met de verdergaande flexibilisering en globalisering en de toegenomen aandacht voor kwetsbare groepen, groeit de bewustwording en daarmee ook de detectiemogelijkheden van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling van werkenden. Het programma streeft naar een betere bescherming van kwetsbare groepen tegen arbeidsuitbuiting. Het werkt hiervoor aan betere preventie, detectie, effectiever stoppen van arbeidsuitbuiting en betere begeleiding van slachtoffers. Sinds 2019 wordt vanuit de Inspectie meer capaciteit ingezet op de aanpak van arbeidsuitbuiting.

In 2021 zet het programma erop in dat arbeidsmigranten bij aankomst in Nederland beter over hun rechten worden geïnformeerd. Het programma werkt daarom samen met andere lidstaten en levert input voor het nog in te richten informatieknooppunt voor voorlichting. Het programma past een breed palet aan interventies toe om arbeidsuitbuiting te ontdekken, zoals financiële analyses en koppelen van informatie uit overheidsregistraties. Het programma onderzoekt daarbij vijftien meldingen van de Financial Intelligence Unit (FIU) via actieve signalering op basis van bankgegevens.

Bij ernstige benadeling van werkenden en arbeidsuitbuiting past een harde aanpak van werkgevers. Daarbij hanteert het programma een integrale aanpak waarbij zowel bestuursrechtelijke als strafrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet. Het doel hiervan is slachtoffers te beschermen en criminele werkgevers te stoppen. Het aantal intakes mensenhandel stijgt in 2021 met 20% ten opzichte van 2020. Waar nodig stelt het programma signalementen op waarin problemen worden geanalyseerd en voorstellen tot verbetering worden gedaan. Arbeidsuitbuiting is een veelkoppig monster. Daarom investeert het programma in onderzoek naar onder meer de relatie tussen de aard van het verblijfsrecht en slecht werkgeverschap en de samenhang tussen arbeid, vervoer en huisvesting.

10. Schijnconstructies, cao-naleving en fraude

Het programma richt zich op de aanpak van schijnconstructies, bijvoorbeeld binnen de platformeconomie en bij schijnzelfstandigheid. Verder onderzoekt het programma cao-nalevingsverzoeken en Waadi-meldingen van sociale partners en richt het zich op het tegengaan van migratiefraude.

Om schijnconstructies te kunnen aanpakken, identificeert het programma situaties waarbij de werkelijke arbeidsrelatie afwijkt van de situatie die wordt voorgespiegeld. Het programma onderzoekt onwenselijke constructies en zoekt naar manieren om deze direct aan te pakken. Als onwenselijke constructies op grond van de huidige wet- en regelgeving zijn toegestaan, wordt dat vanuit het programma aan de orde gesteld.

Het programma ondersteunt sociale partners bij hun toezicht op de naleving van de cao, om concurrentie op arbeidsvoorwaarden tegen te gaan en daarmee het gelijke speelveld voor werkgevers in Nederland te borgen. Samen met de IND gaat het programma migratiefraude, concurrentievervalsing en verdringing van legaal arbeidsaanbod tegen. Rondom schijnzelfstandigheid wordt een casustafel met de Belastingdienst ingericht om een gezamenlijke werkwijze te ontwikkelen. Ten aanzien van de platformeconomie worden eventuele misstanden en bestaande problemen in kaart gebracht.

11. *Bedrijven met gevaarlijke stoffen*

Meer dan 100.000 bedrijven in Nederland werken met gevaarlijke stoffen. De bijbehorende gevaren lopen uiteen van acute gevaren tot gevaren die de gezondheid op lange termijn aantasten. De impact van de gevolgen van blootstelling aan gevaarlijke stoffen op de samenleving is groot. Jaarlijks sterven ruim 3.000 (ex)medewerkers als gevolg van blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Het doel van het programma is dat bedrijven de risico's van gevaarlijke stoffen zodanig beheersen dat er geen zware ongevallen meer optreden. En dat werknemers geen gezondheidsschade oplopen door blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Daarnaast besteedt het programma aandacht aan het voorkomen van de risico's van blootstelling aan ioniserende straling. De Inspectie voert enkele honderden actieve inspecties uit op het gebied van blootstelling aan gevaarlijke stoffen.

In 2021 zal de Inspectie deelnemen aan minimaal 90% van de geplande gezamenlijke inspecties in BRZO+-verband. Daarnaast heeft eind 2021 50% van de Brzo-bedrijven een

initiële inspectie op blootstelling op CMRS-stoffen gehad en 25% een inspectie op de gemaakte vervolgstappen. Het samenwerkingsverband BRZO+ onderzoekt en agendeert bij Brzo-bedrijven de problematiek van verouderende procesveiligheidsapparatuur. In 2021 wordt in samenwerking met andere toezichthouders een ranking opgesteld van de meest risicovolle bedrijven in gevaarlijke stoffen.

Door aanpassing van de ARIE-regeling komt een groep bedrijven in beeld met procesveiligheidsrisico's die qua ernst in de buurt kunnen komen van Brzo-bedrijven. Hierdoor wordt een gerichte vorm van toezicht mogelijk op deze bedrijven. In 2021 voert de Inspectie een marktverkenning en een nulmeting uit om later het effect van het toezicht te kunnen bepalen.

De uitstoot van een dieselmotor bestaat uit carcinogene stoffen die een grote ziektelast kunnen veroorzaken. De blootstelling aan dieselmotorenemissie (DME) komt in veel verschillende beroepssituaties in uiteenlopende sectoren voor. In 2021 worden door de Inspectie de risico's en de stand der techniek in kaart gebracht en zijn interventies ingezet om het risicobewustzijn te verhogen en voorgeschreven beheersmaatregelen toe te passen.

Ook onderzoekt de Inspectie in 2021 in hoeverre andere biologische agentia dan corona een risico kunnen zijn voor een gezonde en veilige werkplek voor werknemers. Daarmee versterkt de Inspectie haar kennispositie. Indien de onderzoeksbevindingen daartoe aanleiding geven zet de Inspectie gerichte interventies in.

12. *Arbeidsmarktdiscriminatie en psychosociale arbeidsbelasting*

Dit programma richt zich op het verhogen van het aandeel werkgevers dat psychosociale arbeidsbelasting (PSA) aanpakt. Oftewel minder blootstelling van arbeidskrachten aan ongewenste omgangsvormen, werkdruk en agressie en geweld. Ook richt het programma zich op gelijke kansen voor werknemers en mensen die voor de arbeidsmarkt beschikbaar zijn.

De eerder ingezette levensloopbenadering wordt voortgezet. Na 'young professionals' (2019) en 'ouders met jonge kinderen' (2020) staat het komende jaar in het teken van mantelzorgers, in de leeftijdsgroep 45+. Deze doelgroep kan onder meer te maken krijgen met combinatiedruk en (leeftijds)discriminatie. Door het coronavirus is het thuiswerken enorm toegenomen en ontstaan ook nieuwe PSA-risico's op de werkvloer. Deze risico's krijgen in 2021 specifieke aandacht vanuit het programma. Bij een groot aantal bedrijven wordt de RI&E en het plan van aanpak opgevraagd en beoordeeld op de beschreven PSA-risico's van thuiswerk en de omgang met coronamaatregelen op de werkplek.

In 2021 wordt de aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie verder uitgebouwd. Dat gebeurt onder meer door de doorontwikkeling van een algoritme, waarmee online vacatures 'real time' kunnen worden gescand op discriminatie op leeftijd, sekse, en afkomst. Daarnaast wordt vanuit het programma zelfregulering rond preventie van arbeidsmarktdiscriminatie op online en social mediaplatforms gestimuleerd. Bij werkgevers wordt ook gekeken naar de procedures voor interne werving en selectie en (de gelijke kansen bij) doorstroming binnen de organisatie. Ook wordt bekeken of onderzoek met 'mystery-

elementen' kan bijdragen aan het in kaart brengen van feitelijke arbeidsmarktdiscriminatie.

Het programma zet een gevarieerde instrumentenmix in met handhaving waar dat nodig is, en advisering waar dat kan. Dat laatste gebeurt niet alleen in direct contact, maar ook (waar mogelijk en zinvol) telefonisch en via videoverbindingen. De afgelopen jaren hebben laten zien dat de nalevingsbereidheid na een initiële inspectie op zowel arbeidsmarktdiscriminatie als PSA hoog is. De focus op voorlichting en bewustwording lijkt effectief. Door hier nog meer op in te zetten, vergroot de Inspectie haar bereik en effect.

13. Asbest

Asbest komt nog veel voor in gebouwen die vóór 1994 zijn neergezet of verbouwd. Deze bouwwerken zijn inmiddels onderhevig aan slijtage en daarom toe aan verbouwing of sloop. Het daarbij veilig omgaan met asbesthoudende materialen is belangrijk, want blootstelling aan asbestvezels kan leiden tot kanker. Het programma streeft naar minder gezondheidsschade als gevolg van blootstelling aan asbest. Door betere bescherming van werknemers die asbest saneren, minder illegale asbestverwijdering en meer bewustwording van risico's van (aanwezigheid van) asbest bij werkgevers/werknemers in andere sectoren dan de asbestbranche.

Het programma zet via communicatie en inspecties in op veiliger asbestsanering. De focus ligt zowel op de ruim 300 gecertificeerde asbestsanerders als op bedrijven die illegaal asbest saneren. Daarnaast groeit de groep bedrijven die onder de huidige wetgeving asbest mogen saneren zonder gecertificeerd te zijn, namelijk bij de minder-risicovolle saneringen.

De Inspectie volgt ook het doen en laten van deze groep. De Inspectie werkt in het toezicht zo goed mogelijk samen met Omgevingsdiensten. Het doel hiervan is dat bij de saneringen voldoende maatregelen worden genomen om de blootstelling aan asbestvezels te beheersen. En dat, als die maatregelen soms minder omvangrijk kunnen zijn, dit via goed uitgevoerde blootstellingsonderzoeken wordt aangetoond. Voor hardnekkige overtreders is er een harde aanpak. De Inspectie zal hen frequent inspecteren met als uitkomst dat deze bedrijven óf op een verantwoorde manier asbest gaan saneren óf de Inspectie overgaat tot het tijdelijk stilleggen van het bedrijf. Daarnaast zet de Inspectie in op bewustwording van de mogelijke aanwezigheid van asbest tijdens het werk bij klusbedrijven, zonnepaneelleggers en dakkapelbouwers.

De Inspectie laat extern onderzoek doen om meer inzicht te verkrijgen in het effect van het eigen optreden. Centrale vragen daarbij zijn hoe de buitenwereld tegen de rol en het optreden van de Inspectie aankijkt en wat het effect is van inspectieoptreden. Ook moet het onderzoek de vraag beantwoorden of beschikbare data over naleving door gecertificeerde bedrijven in een lange reeks van jaren, inzicht kunnen geven in het effect van het inspectieoptreden.

Stelselprogramma's

14. Toezicht SUWI en Sociaal Domein

In 2020 is de Inspectie begonnen om haar stelseltoezichtstaak anders vorm te geven. Van risicogericht onderzoek naar toezicht dat zich richt op de volle breedte van het stelsel van werk en inkomen en de uitvoering daarbinnen. Dit stelselbrede toezicht omvat het volgen en duiden van trends en

ontwikkelingen, aangevuld met verdiepende onderzoeken naar risicovolle onderdelen van het stelsel. Doel is om verklaringen te geven en mechanismen te duiden. Het gaat onder meer over inkomensondersteuning, banenafpraak en beschut werk, werkgeversdienstverlening, armoede en schuldhulpverlening. Deze aanpak geeft inzicht in en oordelen over de uitvoering, opgebouwd vanuit de perspectieven van de uitvoering, werkgevers en cliënten. Afgezet tegen de doelstellingen van het stelsel, biedt de Inspectie verschillende stelselpartijen handvatten om de uitvoering te verbeteren en daarmee de doeltreffendheid van wetten te vergroten.

De coronacrisis heeft de ontwikkeling van de verbreding van het toezicht vertraagd. De Inspectie brengt daarom de eerste, brede stelselrapportage begin 2021 uit in plaats van in 2020. De Inspectie innoveert haar onderzoekstechnieken, voor een efficiëntere informatievergaring, zoals voor het gebruik van microdata, analyse van openbare data en het inzetten van uitvoering- en klantenpanels.

De Inspectie voert elk jaar enquêtes uit om de ontwikkelingen binnen het stelsel te volgen en op doeltreffendheid te beoordelen. De doelgroep die de Inspectie enquêteert, verschilt elk jaar. Doelgroepen zijn de uitvoeringsorganisaties, werkzoekenden en werkgevers. Daarnaast onderzoekt de Inspectie in 2021 de positie van een aantal kwetsbare groepen, zoals mensen met een arbeidsbeperking en mensen die in armoede leven of problematische schulden hebben.

De Inspectie participeert ook in 2021 in Toezicht Sociaal Domein (TSD), de samenwerking met de Inspecties Gezondheid en Jeugd, de Inspectie Justitie en Veiligheid en de

Inspectie van het onderwijs. Dit toezicht richt zich op de vraag of kwetsbare jeugdigen en volwassenen tijdig de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Het gaat om de uitvoering door gemeenten van de Participatiewet, de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet passend onderwijs. Daarbij wordt onder meer gekeken of de betrokken instanties goed samenwerken en de hulp waar mogelijk integraal aanbieden.

15. Certificatie en markttoezicht

Vanwege grote veiligheidsrisico's en om de betrokkenheid van het veld te vergroten, heeft de wetgever verschillende certificatiestelsels ingericht. Dit maakt zelfregulering van de sector mogelijk en beoogt een extra borging van gezonde en veilige producten en processen.

Het programma Certificatie en Markttoezicht is erop gericht certificatiestelsels en CE-markering zodanig te laten functioneren, dat veilige en gezonde producten en processen door private actoren zijn geborgd. Gelet op de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid voor gezond en veilig werk, kunnen opdrachtgevers, werkgevers, en gebruikers van producten vertrouwen op een wettelijk certificaat, persoonsregistratie of CE-markering. Schijnveiligheid moet worden voorkomen en daarom wordt fraude met certificaten aangepakt.

Door de verbetering van haar informatiepositie heeft de Inspectie inzicht in stelselrisico's. Interventies van de Inspectie hebben als doel om de rol van diverse actoren binnen de stelsels te verstevigen en waar nodig de werking van de stelsels te verbeteren.

In 2021 zet het programma in op onderzoek in de werkvelden arbodiensten, machines, containers, en kraan- en heimachines. Stelselinterventies doet het programma in de werkvelden asbest, arbo kerndeskundigen, ongekeerde drukapparatuur en gasdeskundige tanktankschepen. Inspecties worden uitgevoerd in de werkvelden liften, duikarbeid en productveiligheid (CE-stelsel). Ten slotte worden productinspecties uitgevoerd op persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen (mondneusmaskers FFP) en enkele bewezen gevaarlijke machines (veevoederrobots, balenpersmachines en spinhoogwerkers). Daarbij wordt samengewerkt met de Douane en de NVWA.

Meldingenprogramma's

16. Meldingen, verzoeken en preventie ongezond en onveilig werk

Het aantal meldingen over ernstige arbeidsongevallen in Nederland is de afgelopen vijf jaar flink gestegen. Het is belangrijk dat het aantal ongevallen afneemt en dat er wordt geleerd van ongevallen, zodat werkenden veilig hun werk kunnen uitvoeren. Dit programma bevordert een gezondheids- en veiligheidscultuur (inclusief arbozorg), zodat vermijdbare ongevallen en klachten worden teruggedrongen en meer bedrijven gaan werken aan een gezonde en veilige werkplek. Het programma onderzoekt ongevallen en pakt klachten op over ongezond en onveilig werken. De informatie uit deze klachten en meldingen wordt gebruikt om achterliggende oorzaken van ongevallen te vinden. Zo draagt het programma bij aan het voorkomen van onveilig en ongezond werk.

Het programma beoordeelt daarnaast de aanvragen voor de inzet van kunstkinderen en de aangevraagde ontheffingen voor nacht arbeid. Ook adviseert het over de toekenning van het

predicaat koninklijk en de onderscheiding hofleverancier. Verder doet het programma onderzoek naar vluchtige organische stoffen en naar onrechtmatige werkonderbrekingen.

In 2021 ligt de nadruk op de verdere invoering van de gedifferentieerde aanpak van ongevals onderzoek. Het programma wil dat bedrijven veiliger en gezonder werken. Dit gebeurt door de inzet van verschillende interventies. Bijvoorbeeld door onderzoek in te stellen naar de toedracht van een ongeval en indien nodig door het bedrijf te sanctioneren. Maar ook door tijdens een inspectie het bedrijf zelf breder door te lichten of door het bedrijf zelf te laten onderzoeken wat er misging bij het arbeidsongeval en hoe het voorkomt dat dat nog eens gebeurt.

Daarnaast wordt in 2021 de inzet op de naleving van de (arbo) kernverplichtingen gestimuleerd. Door handhaving, via voorlichting en actieve inspecties wijst het programma, maar wijzen ook andere inspectieprogramma's werkgevers, op het belang van de RI&E, het plan van aanpak en het basiscontract. Deze vormen de basis voor veilig en gezond werk.

In 2020 is met de ontwikkeling van een instrument gestart om beter inzicht te krijgen in bepaalde aspecten van veiligheids- cultuur. In 2021 valideert het programma dit instrument en wordt gestart met de toepassing ervan in ongevals onderzoek.

17. Meldingen en preventie oneerlijk werk

Dit programma richt zich op de risico's onderbetaling, te lange werktijden, illegale arbeid en het niet registreren in het meldingenregister WagwEU. Elke buitenlandse werkgever en zelfstandige uit de EER of Zwitserland, die tijdelijk een

opdracht in Nederland verricht, moet zich in het meldingenregister te registreren. Voor zzp'ers geldt dat het gaat om werkzaamheden in bepaalde risicosectoren. De melding betreft onder meer de namen van alle personen die bij de uitvoering van de opdracht zijn betrokken.

Het programma streeft naar het genereren van meer handhavingsdruk op wat buiten de focus valt van de actieve programma's op het gebied van oneerlijk werk. Ook in 2021 worden alle meldingen inhoudelijk beoordeeld en waar mogelijk opgepakt. Trends en ontwikkelingen worden gesignaleerd en waar nodig worden voor specifieke doelgroepen aanvullende interventies ingezet. Het programma heeft overleg met branches en sectoren als daar vanuit de aard van de meldingen behoefte aan is en invulling aan kan worden gegeven. Voor 2021 staat in ieder geval een hercontrole van de animatiesector gepland.

Het programma beoogt een verbetering van de naleving van de meldplicht WagwEU. Daarbij is het van belang om de bekendheid van de regels te vergroten. Brancheorganisaties worden via voorlichting en andere communicatiemiddelen geïnformeerd. Ook door het uitvoeren van inspecties (waar nodig met Belastingdienst, politie en UWV) wordt het belang van naleving van de WagwEU benadrukt. Door deze inzet dienen in 2021 50% meer dienstontvangers op de hoogte te zijn van de verplichtingen rondom WagwEU. De o-meting uit 2020 naar de bekendheid met de WagwEU dient als basis om achterblijvende sectoren en bijbehorende ondernemingen te stimuleren om hun kennis over de WagwEU te vergroten en hun naleving daardoor te verbeteren.

Dit jaarplan is een uitgave van:

Inspectie SZW

Vormgeving en productie

Xerox Osage | 20405421

© Rijksoverheid | november 2020

